

Naučná stezka Karlovské bučiny

Národní přírodní rezervace Karlovské bučiny

Přirozené vápnomilné bučiny s výskytem významných rostlinných druhů. **Jediná lokalita kruštíku drobnolistého (*Epipactis microphylla*) v Čechách.**

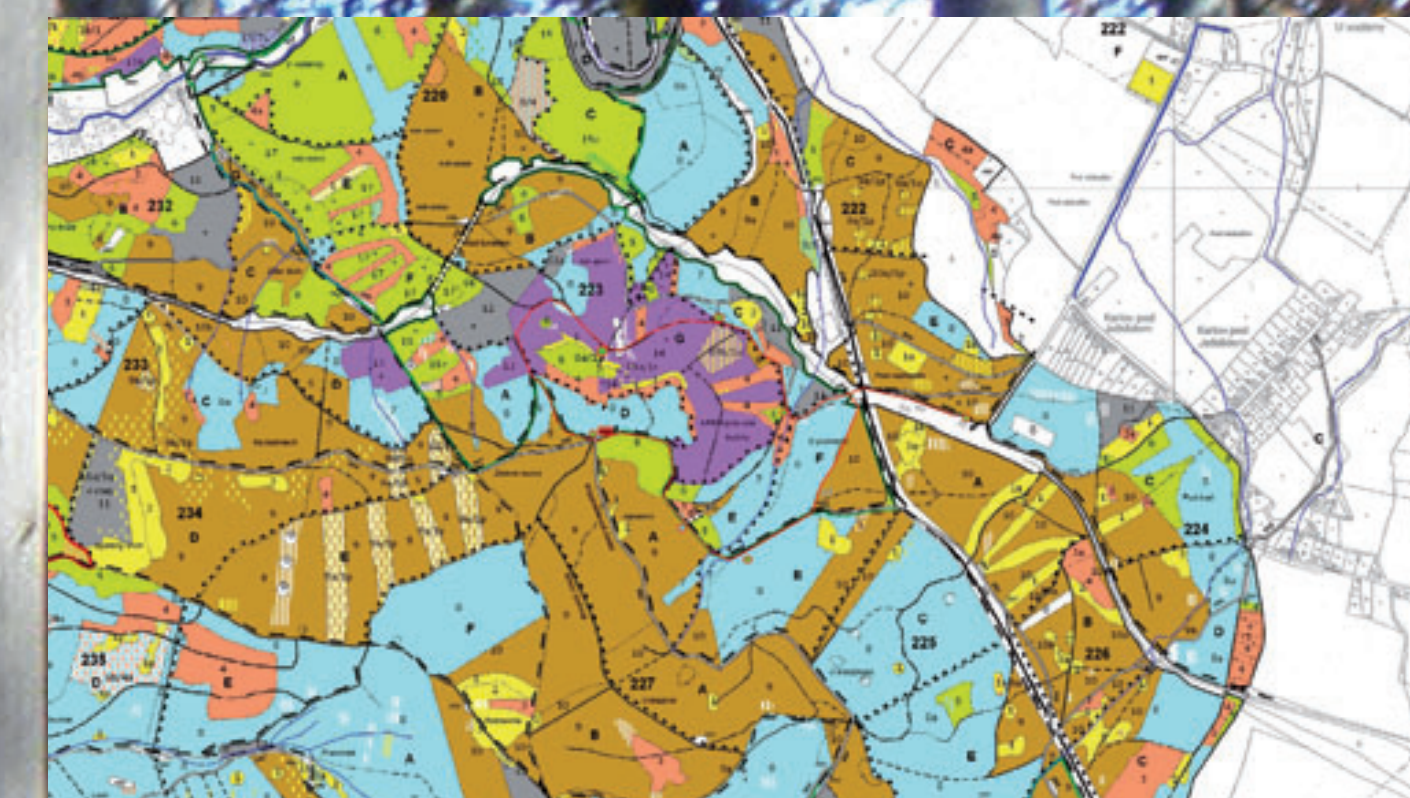
Výměra: 43,78 ha

Vyhlášeno: 1972

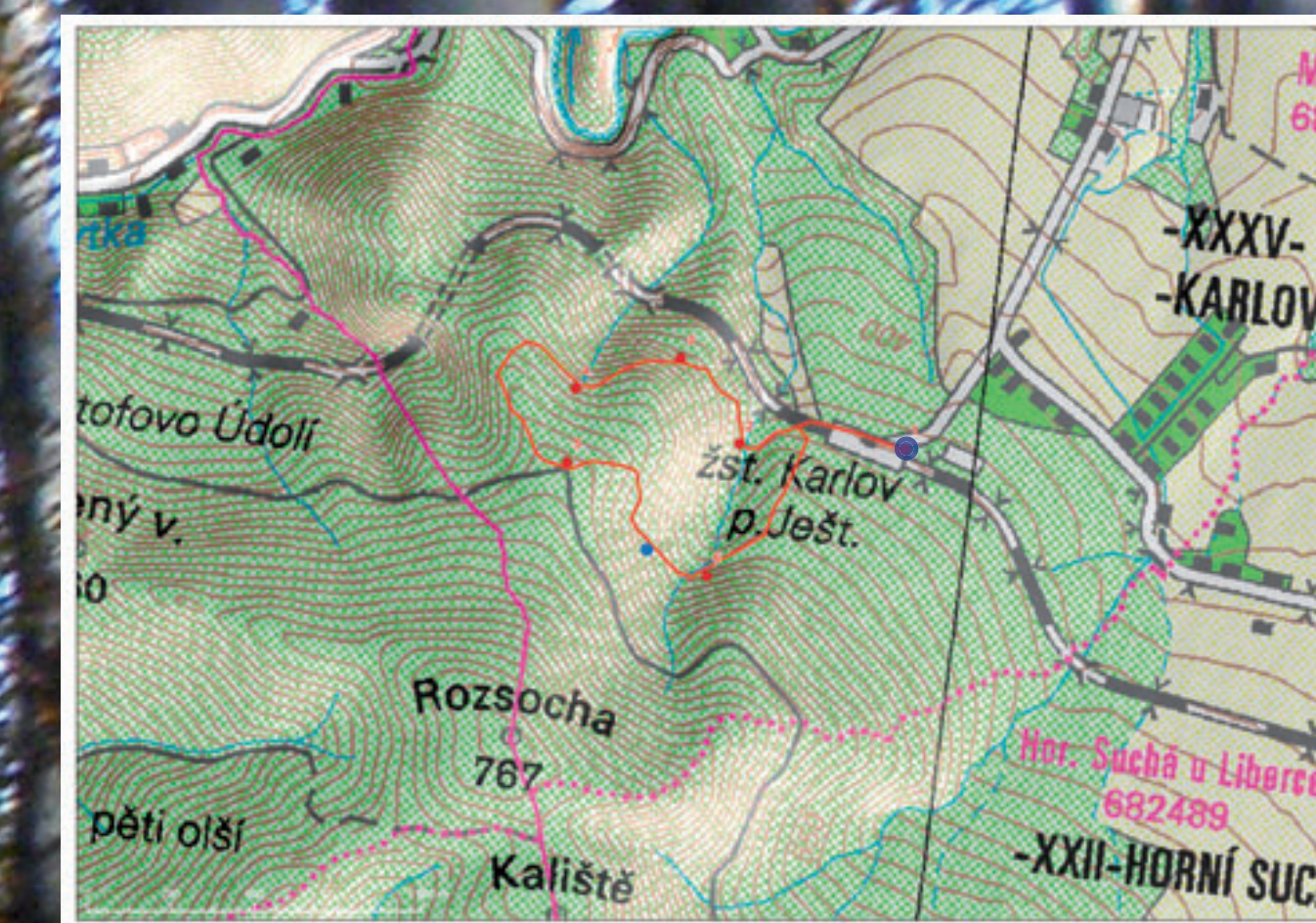
Nadmořská výška: 360–580 m

Území obce: Liberec

Zachovalý komplex bukových lesů na severovýchodních svazích Ještědského hřbetu. Vegetace je tvořena vápnomilnými bučinami přecházejícími do květnatých bučin. Na exponovaných místech se vyskytují bučiny acidofilní a suťové lesy. CHÚ zřízeno k ochraně pestrých vegetačních typů vápnomilných bučin subatlantického charakteru. Inverzní poloha v soutěsce Lužické Nisy. **171** druhů vyšších rostlin.

ukáзка porostní mapy

kruštík (*Epipactis* sp.)

okrotice červená (*Cephalanthera rubra*)

Národní přírodní rezervace (NPR) Karlovské bučiny se nachází v severozápadní části **geomorfologického celku** Ještědský hřbet mezi Karlovem pod Ještědem (část města Liberce) a Kryštofovým Údolím. Území protíná železniční trať Česká Lípa – Liberec, která je ale v části NPR vedena tunelem.

NPR o výměře 43,78 ha byla zřízena tehdejší Ministerstvem kultury ČSR v roce 1972. V terénu je její hranice viditelně označena červenými pruhy na kmenech stromů, na důležitých přístupových cestách jsou umístěny hraniční sloupky s velkým státním znakem. Podstatná část hranic je vedena po lesních cestách. K zabezpečení cenných porostů před rušivými vlivy z okolí slouží ochranné pásmo v šíři 50m po obvodu NPR.

Území představuje jedinečný, typově pestrý komplex souvislých bukových porostů blízkých přirozenému stavu s bohatě zastoupenou **flórou**, zejména lesními orchidějemi. Z nich k nejvýznamnějším patří kruštík drobnolistý (*Epipactis microphylla*) – jedná se o jedinou recentně známou lokalitu druhu v celém Českém masivu. Dále tu roste korálce trojklanná (*Corallorhiza trifida*), okrotice bílá a červená (*Cephalanthera damasonium*, *C. rubra*), kruštík tmavočervený (*Epipactis atrorubens*), měsíčnice vytrvalá (*Lunaria rediviva*), lilie zlatohlavá (*Lilium martagon*) aj.

Dominantní geologický podklad je tvořen prvohorními krystalickými dolomitickými vápenci. NPR neprotéká žádný vodní tok, v jejím okolí však pramení několik bezejmenných vodotečí, vlévajících se do Lužické Nisy nebo jejího většího přítoku Rokytky. Prameny v blízkosti Kryštofova Údolí jsou zčásti podchyceny k jímání pitné vody a je zde vyhlášeno **ochranné pásmo vodního zdroje**.

Pro NPR se na každé decenium zpracovává plán péče, který schvaluje MŽP. Z něho vyplývající praktická péče byla svěřena Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR – Správě CHKO Jizerské hory a Krajskému středisku Liberec. **Lesopěstební opatření**, která směřují ke zkvalitnění stávajících porostů m.j. i formou vnášení **původních dřevin**, provádí vlastník pozemků, LČR s.p..

Veškeré obnovní prvky musí být chráněny oplocením, neboť NPR je vystavena zvýšenému tlaku **spárkaté zvěře**, zejména v zimním období. Pro zvěř je toto území potravně atraktivní, protože NPR je ze tří stran obklopena chudými smrkovými porosty, založenými po velké mniškové kalamitě na počátku 20. století. V zimním období při vysoké sněhové pokrývce sem zvěř sestupuje ze svých výše položených stávaní na Černé hoře a Rozsoše.

Ze srovnání stavu oplocených a volných ploch **s přirozenou obnovou** je zřejmý markantní rozdíl ve prospěch oplocených ploch, kde odrůstá **přirozené zmlazení** dřevin podstatně lépe. Totéž platí i pro bylinné patro. Přirozený proces obnovy prakticky neprobíhá nebo je zvěří silně blokovan.

Projekt oplocení NPR

V zájmu podpory spontánní přirozené obnovy listnatého lesa a ochrany **bylinného patra** bylo rozhodnuto chránit území NPR proti zvěři oplocením trvalejšího charakteru. S ohledem na značnou členitost terénu a s ohledem na přirozenou **migraci** zvěře byly k zaplacení navrženy dvě samostatné plochy s volným průchodem ve střední části rezervace. Toto řešení má současně snížit riziko poškozování plotu **černou zvěří** a následné vnikání ostatní zvěře spárkaté. Oplocení nekopíruje přesně hranice NPR, spíše zohledňuje terénní dostupnost, **prostorové rozdělení lesa**, stávající průseky a zmapované výskyty vzácných bylinných druhů.

Vysvětlivky cizích slov

Národní přírodní rezervace je nejvýznamnější kategorií ochrany maloplošných území. Poskytuje ochranu přírodním hodnotám mimořádných kvalit v mezinárodním nebo národním měřítku. Předmětem ochrany jsou celé ekosystémy, vázané na přirozený reliéf krajiny s určitou geologickou stavbou.

Geomorfologický celek je jednotka v hierarchickém geomorfologickém členění povrchu Země jak se obvykle uplatňuje v ČR. Nadřazenou jednotkou je geomorfologická oblast, podřazenou geomorfologický podcelek. Obvykle odpovídá konkrétnímu pohorí, nížině a pod., jejichž zeměpisný název nese.

Ekosystém je obecné označení pro ucelenou část přírody (biosféry), která ovšem není uzavřená a komunikuje s ostatními částmi přírody. Příkladem je např. ekosystém listnatého lesa nebo vlhké nekosené louky. Protože není zpravidla jednoznačně specifikováno, jakou prostorovou velikost by měl ekosystém mít, lze za ekosystém považovat v extrémním případě i celou biosféru a naopak, třeba i trávník travníky (s výskytem bakterií a nálevníků).

Subatlantický – přechodný mezi atlantickým (oceánickým) a kontinentálním (vnitrozemským). Vliv oceánu (zmírňující i srážkový) je omezený, klima je charakteristické střídáním ročních období s minimem extrémních teplot.

Flóra (též květena nebo rostlinstvo) je soubor rostlinných druhů určitého území.

Acidofilní bučina (též kyselá bučina) je lesní biotop s převahou buku, vyvinutý na kyselých, živinami chudých půdách. V rámci Evropské Unie jsou všechny chráněny, v ČR jsou nejhodnotnější porosty součástí přírodních rezervací.

Ochranné pásmo vodních zdrojů jsou státem definovaná pásma hygienické ochrany zdrojů vod používaných nejčastěji k přípravě pitné vody. Každý stát má pro tato pásma svoji vlastní legislativu, která se v průběhu času mění.

Lesopěstební opatření

Pěstování lesa – lesnický obor, který plánuje, uskutečňuje a kontroluje výsledek takových biotechnických opatření, která slouží k vytváření a dotváření lesních porostů v zájmu co největšího trvalého uspokojení požadavků vlastníka lesa a společnosti při zohledňování přírodních existencí a produkčních podmínek. Dá se chápat jako zakládání lesa (semenářství, školkařství a šlechtění lesních dřevin) a dále jako usměrňování růstu a vývoje lesních porostů od jejich vzniku až po opětovnou obnovu.

Původní dřeviny (také autochtonní) – vyskytující se na místech svého přirozeného rozšíření – to je určeno nejen zeměpisnou polohou, ale často též geologickým podkladem.

Spárkatá zvěř je odborné označení pro lovné přeživky z řádu sudokopytníků a pro prase divoké. Toto pojmenování je podle spárku, což je myslivecké označení pro pazneht těchto zvířat. Jsou to například jelen evropský, srnec obecný, daněk skvrnitý, prase divoké.

Mnišková kalamita je označení pro kalamitu, která pustošila jehličnaté lesy v Čechách a na Moravě mezi roky 1917 – 1925. Vedla k vykáčení lesů na ploše přes 1000 km², předčasně bylo vytěženo přes 13 miliónů m³ dřeva.

Bekyně mniška – motýl z čeledi bekynovitých. Kalamitní škůdce, jehož housenky ozrážejí jehlice, nejčastěji smrku ztepilého a borovice lesní a při přemnožení způsobují tzv. holožír a následně uschnutí stromů. Na listnících se vyskytuje bekyně velkohlavá, která není tak nebezpečná, protože listnáče se dokáží na jaře opětovně olistit.

Obnovní prvek – plošně ohraničené území, na kterém probíhá obnova lesa. Nejčastěji se jedná o paseku nebo tzv. kotlík (=maloplošný obnovní prvek uvnitř porostu).

Přirozená obnova – les se sám obnovuje ze semen stojících stromů. V přirozeném lese probíhá tento proces samovolně, v lese hospodářském je spojen s cílevědomou činností lesního hospodáře.

Migrace zvěře – pravidelné opakovaný pohyb zvěře z místa nebo prostoru jímí přechodně osídleného do jiného prostoru, např. za potravou, za rozmnožováním, za klidem apod.

Černá zvěř = prase divoké

Grafické zpracování a tisk:

ROMMYAGENCY
komplexní reklamní činnost
www.rommyagency.cz

Na stezce spolupracovali:
Texty: RNDr. Jarmila Šýkorová, Ing. Lenka Němcová, Jůlius Dóša, Ing. Václav Köhler
Foto: RNDr. Jarmila Šýkorová, Ing. Václav Köhler
Půdní průzkum: ÚHÚL, pobočka Jablonec nad Nisou